

Bijna acht miljoen euro voor projecten op het gebied van drinkwater en sanitatie

De zogeheten matchmakingbijeenkomst van Unicef, het Netherlands Water Partnership (NWP) en Aqua for All op 18 maart in het Rotterdamse stadhuis, ter gelegenheid van Wereldwaterdag, heeft voor bijna acht miljoen euro opgeleverd aan toezeggingen voor ontwikkelingsprojecten op het gebied van drinkwater en sanitatie. Kroonprins Willem-Alexander, eregast van de conferentie 'Samen in actie voor water en sanitatie' had de aanwezigen aan het begin van de dag opgeroepen tot daden in plaats van woorden. Hij was dan ook zeer te spreken over de vele concrete resultaten van die dag. Uiteindelijk hebben alle 18 projecten een 'match' weten te maken met een ondersteunende partij.

"Hoe kunnen wij dit laten gebeuren? Hoe kunnen we 40 procent van de wereldbevolking laten leven in omstandigheden die wij 150 jaar geleden al als onacceptabel beschouwden? Terwijl we weten hoe belangrijk sanitatie is voor een waardig bestaan, voor de gezondheid en voor ontwikkeling. En terwijl de oplossingen beschikbaar zijn!" Kroonprins Willem-Alexander ziet het als zijn roeping om verandering te brengen in de wereldwijde slechte toestand van sanitatie en hoopt dat het internationale Jaar van de Sanitatie daar mede aan bijdraagt.

Ook de andere sprekers verwezen in hun toespraak naar de Nederlandse sanitatie van zo'n anderhalve eeuw geleden. Staatssecre-

taris Huizinga van Verkeer en Waterstaat: "Nog niet zo lang geleden was het ook in Nederland slecht gesteld met de sanitaire voorzieningen. Vandaag de dag is het ondenkbaar dat we geen toilet tot onze beschikking zouden hebben. De snelle verandering die zich in Nederland heeft afgespeeld, moet ook in ontwikkelingslanden mogelijk zijn." Om de theorie van de slechte cijfers om te zetten in de praktijk van de goede aanpak, moet Nederland al haar kennis en kunde op het gebied van sanitatie actief inzetten. "Ik voel me er verantwoordelijk voor dat dit ook daadwerkelijk gebeurt", aldus Huizinga.

Ook volgens de Rotterdamse burgemeester Opstelten heeft Nederland de potentie

substantieel bij te kunnen dragen aan het oplossen van het wereldwijde sanitatieprobleem. "Watermanagement is dé uitdaging van de 21e eeuw. Innovatie speelt daarbij een grote rol; traditionele oplossingen voldoen niet meer."

Lizette Burgers, hoofd Water en Sanitatie van Unicef India, wees erop dat het gebrek aan goede sanitaire voorzieningen te maken heeft met armoede. "Als je kijkt naar de verschillen tussen arm en rijk, hebben ruim twee keer zoveel armen géén toegang tot schoon drinkwater en vier keer zoveel armen als rijken hebben geen toegang tot sanitaire voorzieningen." Toch is Burgers ervan overtuigd dat een toilet en riolering ook voor arme mensen een haalbare zaak zijn. Na een

Stichting Water-Right

Dat innovatie niet altijd hightech hoeft te zijn om effect te sorteren, bewijst de touwwaterpomp die door de stichting Water-Right wordt ingezet om schoon drinkwater te leveren in Cambodja. Met een concept dat onder andere al duizend jaar wordt gebruikt door de Chinezen en tegenwoordig ook in Nicaragua op grote schaal wordt toegepast, moeten de komende tien jaar duizenden mensen in Azië en Afrika van schoon drinkwater worden voorzien. De belangrijkste materialen voor de pomp: een wiel met een touw eromheen en een stijgbuis van pvc.

Willem Stolwijk, voormalig directeur van Interpay, vond het na zijn pensionering in 2003 tijd om zich in te zetten voor ontwikkelingslanden. Hij kwam via via in contact met de lokale organisatie Ideas at Work in Cambodja. In dat land was weliswaar grote behoefte aan schoon drinkwater, maar de techniek, en vooral het onderhoud, mocht niet te ingewikkeld zijn. Stolwijk ontwikkelde samen met Ideas at Work een plan om de door deze organisatie verbeterde waterpomp succesvol in de markt te zetten.

De werking van de touwpomp is eenvoudig: op een put wordt een pomp geplaatst die bestaat

uit een pijp (stijgbuis) met daarboven een wiel met een touw daaromheen. Door aan het wiel te draaien wordt het touw, waarin om elke

meter een knoop zit, door de pijp getrokken. Op de knopen zitten plastic cilinders die precies in de stijgbuis passen en het water omhoog

De overhandiging van een match-resultatenlijst: v.l.n.r. voorzitter Wim van Gelder van Aqua for All, voorzitter Geert Janssen van Unicef Nederland, voorzitter Arie Kraaijeveld van het NWP en kroonprins Willem-Alexander (foto: Robert van Ginkel).

mislukt sanitatieprogramma van de Indiase overheid in 1986 begon Unicef in 1990 een intensief, maar klein sanitatieprogramma met grote, positieve gevolgen. Dat leidde tot de start van de Total Sanitation Campaign in 1999, een combinatie van voorlichting over hygiëne en de bouw van collectieve toiletten. "Inmiddels voldoen al twee staten in India aan de millenniumdoelstelling voor drinkwater en sanitatie", aldus Burgers.

Het congres, en met name het onderdeel 'matchmaking', was bedoeld om een volgende stap te zetten, van bewustwording naar daadwerkelijke actie. Wat kroonprins Willem-Alexander betreft is de overlegfase dan ook afgerond. "We hoeven elkaar niet

meer te overtuigen van de noodzaak tot verbeteringen op het gebied van sanitatie. We gaan nu over tot actie." Vertegenwoordigers van de Nederlandse watersector, ngo's, het bedrijfsleven en overheden werden vervolgens uitgenodigd aan de 'matching tables' plaats te nemen. Doel hiervan: het vormen van allianties en het maken van afspraken over concrete sanitatieprojecten in ontwikkelingslanden.

Akvo

Een project dat veel belangstelling én financiering wist te vergaren, was het internetproject Akvo. Het profileert zich als een Wikipedia voor water- en sanitatiekennis en een e-Bay en YouTube voor projectfinan-

ciering en monitoring in één'. Het project wordt vanuit Nederland geïnitieerd door het NWP. Namens Partners voor Water tekende Tineke Huizinga voor een investering van 235.000 euro in Akvo. UN Habitat draagt 130.000 euro bij en het IRC in Delft 35.000 euro: dit bedrag is bestemd voor kennisbijdragen en verdere ontwikkeling van het project. Akvo wordt verder gesteund door een groot aantal organisaties en samenwerkingsverbanden, waaronder de Unie van Waterschappen, de ASN-bank, Simavi en WASTE.

Tijdens de Wereld Water Week in Stockholm kwam Jeroen van der Sommen van het NWP in contact met een Zweedse ondernemer uit de ICT-wereld die zijn kennis van internet graag wilde inzetten voor de waterwereld. De kennis die op het internet wordt verwoord, is voor iedereen toegankelijk en dus gemakkelijk uit te wisselen. Van der Sommen: "Wereldwijd hebben we voldoende kennis om het sanitatie- en drinkwaterprobleem op te lossen, maar het probleem is vaak dat deze kennis onvoldoende gebundeld wordt en na een tijd min of meer 'verdampt'. Het mooie van internet is dat iedereen zijn of haar specifieke kennis kan inbrengen. Zo vergaar je op een snelle manier heel veel expertise."

Concreet gezien is Akvo een open platform op het internet dat zich inzet voor kleinschalige sanitatie- en drinkwaterprojecten. Behalve de kennisuitwisseling 'Akvopedia' (een verwijzing naar het bekende 'Wikipedia' - een soort encyclopedie op internet) biedt Akvo de mogelijkheid om een kleinschalig project (tot 5000 euro) te promoten of te steunen. Peter van der Linde van het NWP, coördinator van het project: "In de praktijk

brengen. Eenmaal boven kan het water worden opgevangen in een emmer die onderaan het uiteinde van de pijp wordt geplaatst. Het voordeel van dit systeem is dat de put is afgedekt, waardoor geen vuil bij het water kan komen. Nadat het water is opgepompt, gaat het door een eenvoudig filter om de bacteriën te verwijderen en het water drinkbaar te maken.

De watertouwpomp voldoet aan alle lokale eisen. Zo is niet alleen de gebruikte techniek zeer eenvoudig, maar is de pomp ook makkelijk te maken met lokaal verkrijgbaar materiaal en gereedschap. De pomp kan met handkracht worden bediend, zelfs kinderen zijn in staat dit te doen. Stolwijk: "Het onderhoud van de pomp is minimaal. Om de twee jaar moet het touw vervangen worden." De gebruikte techniek kan flexibel worden toegepast op uiteenlopende putdieptes en -diameters. En de pomp is betaalbaar (circa 75 euro, exclusief plaatsingskosten). Bovendien heeft de pomp een levensduur van meer dan tien jaar.

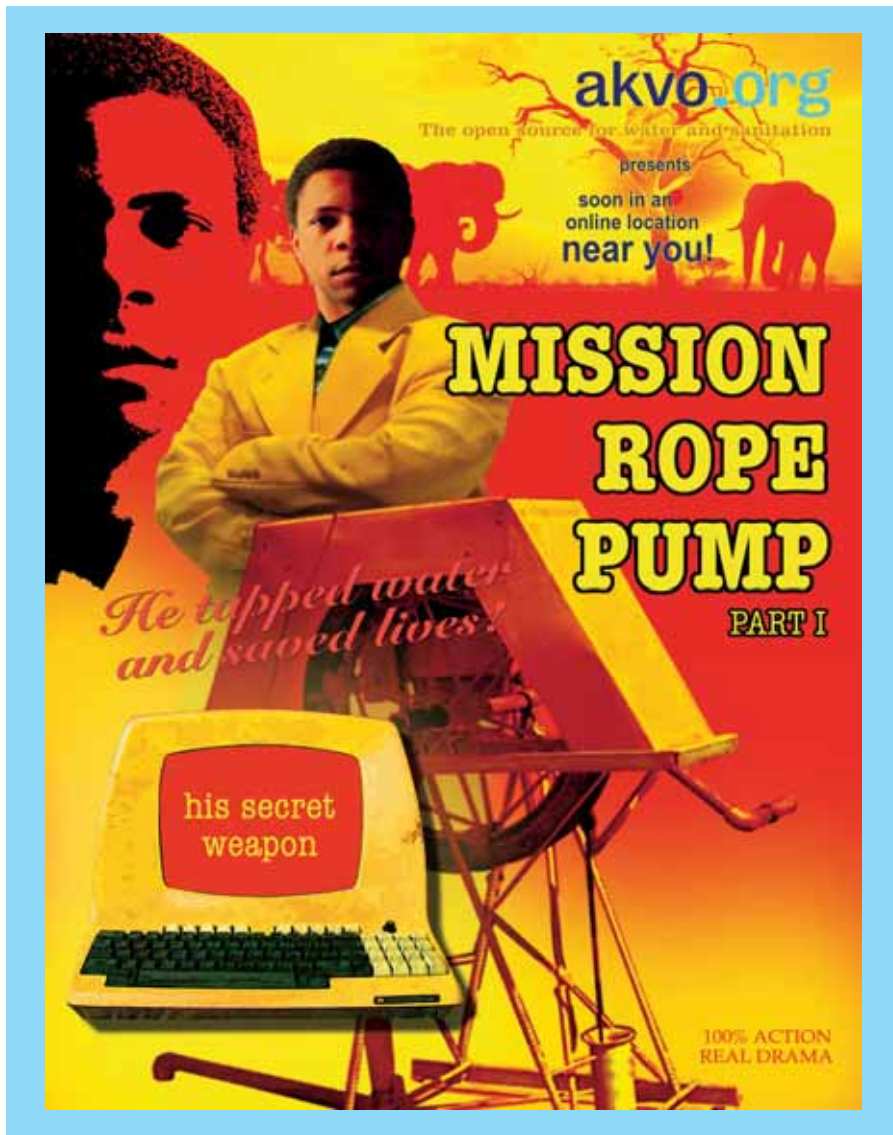
Een belangrijk onderdeel van het werk van de stichting Water-Right is het 'non profit business model'. "In plaats van pompen weg te geven, waarvan de geldbron op een gegeven moment opgedroogd raakt, hebben we gezocht naar

een concept waarbij de pomp binnen drie jaar is terugbetaald en er weer nieuwe pompen gemaakt kunnen worden." Het komt er op neer dat Water-Right de pompen bij lokale fabriekjes inkoop en deze doorverkoop aan dorpsorganisaties in Cambodja. Door middel van kleine, maandelijks aflossingen, is de pomp na drie jaar afbetaald. De aflossingen

worden vervolgens gebruikt om weer nieuwe pompen te financieren. "De mensen vinden het fijn om op eigen benen te staan en niet voortdurend van een buitenlandse stichting afhankelijk te zijn. Door de pompen bij lokale fabrieken te kopen, zorgen we ook nog eens voor werkgelegenheid."

Doel van de stichting Water-Right is om de komende tien jaar meer dan 65.000 pompen in ten minste tien landen te financieren. Deelname aan de matchmakingbijeenkomst op Wereldwaterdag zou de stichting hierbij op weg moeten helpen. Hoewel het niet meteen storm liep bij de tafel van Water-Right, is Stolwijk toch zeer tevreden met het uiteindelijke resultaat. "Price Waterhouse Coopers gaat ons in alle tien landen helpen met hun expertise op het gebied van fiscaliteit, lokale wetgeving en goed financieel beheer. De Blue Peter Foundation zamelt geld voor ons in en geeft tevens voorlichting over de watertouwpomp op Nederlandse scholen. Die kunnen een school in Cambodja adopteren, waar Water-Right een demonstratiepomp plaatst. Andere organisaties hebben weliswaar nog geen concrete toezeggingen gedaan, maar zijn wel geïnteresseerd om in de toekomst iets voor ons te gaan betekenen."

blijkt het vaak heel moeilijk voor kleinschalige projecten te zijn om financierders te trekken. Verreweg het meeste geld dat wereldwijd aan drinkwater en sanitatie wordt besteed, komt bij grote projecten terecht. Terwijl onderzoek uitwijst dat juist kleinere projecten het meest effectief zijn."

Kroonprins Willem-Alexander is erg enthousiast over het project. "Het mooie van Akvo is dat dit verschillende generaties aanspreekt, ook de jongeren. Verder is het een mooi voorbeeld van oprechte betrokkenheid. Ik heb veel bewondering voor de twee Zweedse ondernemers die helemaal niets met water hebben, maar zagen dat ze met hun kennis een belangrijke bijdrage konden leveren aan het sanitatieprobleem. Ze hebben alles aan de kant gezet om een ander te helpen. Dat vind ik prachtig."

Met het aanbieden van kleinschalige projecten op hun internetpagina sluit Akvo aan bij de wens van veel gevers om te weten waar hun geld terecht komt en of het wel nuttig wordt gebruikt. Door het publiceren van filmpjes en foto's van de projecten worden de resultaten getoond. Willem-Alexander denkt dat het project de potentie heeft zich te ontwikkelen tot één van de belangrijkste drinkwater- en sanitatieprojecten. "Dat komt onder meer doordat je het project van je keuze van zo dichtbij kan volgen. Foto's, filmpjes en weblogs maken duidelijker dan alleen maar woorden wat de daadwerkelijke betekenis is van een gebrekkige sanitatie."

Met het nieuwe concept van de internetmarkt voor drinkwater- en sanitatieprojecten hoopt Akvo in 2011 zo'n 6000 projecten te hebben lopen van gemiddeld 5000 euro. In totaal moet er dan dus voor 30.000 euro zijn geïnvesteerd.

Waterdeskundige ziet brede toekomst tegemoet

Wateronderzoek en -beleid moeten in de toekomst meer gebaseerd zijn op sociale en technische kennis. Dit vraagt een nieuw soort waterdeskundige. Met deze conclusie gaf de keynote spreker Douglas Merrey van het Food Agriculture and Natural Resources Policy Analysis Network (FANRPAN) het startsein voor het symposium 'The Water Professional of Tomorrow' van het Netherlands Committee on Irrigation and Drainage (NETHCID) op 20 maart ter gelegenheid van Wereldwaterdag. De organisatie lag in handen van de vakgroep Irrigatie en Waterbouwkunde van Wageningen Universiteit.

An de hand van de thema's 'water knowledge', 'skills for water management' en 'public action and water professionals' gaven sprekers uit binnen- en buitenland hun visie op de ontwikkelingen in de watersector en de veranderde rol van de waterdeskundige. Voorzitter van de eerste sessie, Tony Allan van Kings College London, opende de dag feestelijk. Een dag eerder kreeg hij namelijk de Stockholm Water Prize Laureate 2008 voor zijn conceptuele uitvinding 'virtual water' - de hoeveelheid water die bijvoorbeeld nodig is voor het produceren van een hamburger.

Sybe Schaap, voorzitter van de Unie van Waterschappen, roemde het Nederlandse model van waterbeheer waarin ruimte is

voor verschillende vormen van waterkennis (waterschappen, boeren en overheidsinstanties). Hij riep de waterdeskundigen op zich te richten op het integreren en institutionaliseren van verschillende visies op waterbeheer in plaats van in de valkuil van tegenstellingen te stappen.

Mevrouw Vergouwe van het Human Capital Program van het Netherlands Water Partnership vroeg aandacht voor het te verwachten tekort aan gekwalificeerde waterdeskundigen in de Nederlandse watersector. Het enthousiasmeren van scholieren en studenten voor dit werkveld krijgt gestalte in een omvangrijk programma, gericht op de doelgroep waarbij werving reeds op de basisschool aanvangt.

Onder de deelnemers van het symposium - overheidsinstanties, waterschappen, universiteiten, NGO's en de private sector - was aan het einde van de dag de breed gedeelde consensus dat de toekomstige waterdeskundige van veel markten thuis moet zijn en daarom zeer gebaat is bij een interdisciplinaire opleiding waarin verschillende vakgebieden en visies op waterbeheer aan bod komen.

Katrien Termeer (Wageningen Universiteit) typeerde deze nieuwe waterdeskundige als een persoon met leiderschapskwaliteiten die het voortouw neemt in het inslaan van nieuwe wegen.

Janwillem Liebrand en Gerrit van Vuren